

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá problematikou pracovních zkušeností a pracovního uplatnění jedinců se schizofrenií. Výzkumy ukazují, že zapojení do pracovní činnosti může mít pozitivní dopad na průběh onemocnění, avšak vykonávání zaměstnání je současně pro osoby se schizofrenií výrazně náročnější oproti běžné populaci. Přestože většina osob se schizofrenií má zájem vykonávat zaměstnání, dlouhodobě se to daří se to pouze malé části z nich. V českém prostředí se jedná o málo prozkoumanou problematiku, chybí proto poznatky o tom, jak lidé se schizofrenií prožívají své pracovní uplatnění a jakým obtížím čelí. Cílem této diplomové práce je proto blíže prozkoumat pracovní zkušenosti osob se schizofrenií a zjistit, jaké specifické faktory vnímají tyto lidé jako podpůrné, nebo naopak limitující pro své zapojení do placeného zaměstnání.

Teoretická část práce je rozdělena do dvou hlavních kapitol, přičemž první se zabývá samotným onemocněním schizofrenie včetně jejích projevů, prognózy, diagnostiky či dopadů stigmatizace. Předmětem druhé kapitoly jsou možnosti pracovního uplatnění osob se schizofrenií, zejména benefity spojené s vykonáváním práce, mechanismy podpory této skupiny či její specifické potřeby. Na teoretickou část navazuje empirický kvalitativní výzkum.

Cílem výzkumu realizovaného prostřednictvím rozhovorů zasazených do rámce Interpretativní fenomenologické analýzy (IPA) bylo odpovědět na hlavní výzkumnou otázku: Jaké jsou zkušenosti osob se schizofrenií v oblasti pracovního uplatnění? Dohromady bylo zrealizováno 9 výzkumných rozhovorů, z nichž 7 bylo využito pro analýzu. V rámci analýzy pak byla identifikována 4 hlavní témata: Vztah k onemocnění; Nebýt jen invalidní důchodce; Když jsem unavený, přijdou hlasy; Peerství. Výsledky výzkumu naznačují, že pracovní uplatnění může být spojené s řadou benefitů, a zaměstnání tak můžeme chápat jako součást procesu zotavení. Analýza však zároveň poukazuje na riziko zhoršení psychotických obtíží v důsledku nadměrně náročného zaměstnání. Výsledky analýzy proto zviditelňují důležitost vytvoření vhodných podmínek a podpory pro osoby se schizofrenií, aby mohli úspěšně práci vykonávat, aniž by se vystavovali zvýšenému riziku relapsu onemocnění. Takto vhodné podmínky jsou již vytvořené zejména v rámci peerských pozic, které v souvislosti s refermou péče o duševní zdraví zažívají období značného rozvoje.

Klíčová slova: Schizofrenie, Pracovní uplatnění osob s duševním onemocněním, Peer pracovník, Interpretativní fenomenologická analýza, Kvalitativní výzkum